

שירת אביגדור המאירי

(לויבל הש עים) מאת דן מירון

המאירי פיתוח מרחיק לכת את מר טיב, יגון ישראל, כפי שפותח, לי משל, בתורה, הצער הישראלי של ברויצ'סקי (שתמאירי סקדיש לו שיר הערצה) או ב"דעת" בליל ער" פל" הביאליקאי, ז"ו יגונם" של י"י ראל, זה העתיד, לתגדלים עד אין חקר" (במאירי הבוקר) מזדחה, לי מעשה, עם אותו צער המגדיל את המשורר עד אין חקר, זהו סימן נוסף של בירוד מעולם בינוני היודע מנר הה מתי, יסורי ישראל סבא' שנכ" לעז ברמו של המשורר על פי המר רשת המיסות של הלביהאם התופך לדם (ז"ר יסורי ישראל סבא' אז ז"ר תוך דמי והבליח" — הלב אמי חש"ר) נבחנים תמיר על פי מידת התרומה שעשוים הם לתרום לתח" רפת ייחורו של ה"אני".

יגון ישראל מוסיף טעם מיוחד לי וולטשמרץ הנזסי, האביב מלפסיד את יפעתו הכוזבת, העצים מתלחשים ב" קדרות, משום ש, זכר עזוב מאד מתהלך" ביניהם, ואין דבר זה אלא ראש יחודי קודר עם פאות" (פאות כן"שלכת") הוא מעמיד את המשורר כ"חונק" יחודי וחולק כל כך" אל מול עולם של גוג ומגוג, גויים הורשי רע.

יחסי המתה שבין ה"אני" היהודי לעולם, יפת" שהוא עולם של, צחוק ג'וליוטי" עשור ב, היוננות אדום טח" איס", תורמים תרומה מיוחדת למר טיב האירופי בשירתו המאירי, כי דרך כלל עוטה האשה בשיריו של המאירי את המסות הרומנטית ה" מוכחש של La belle dame sans merci (גיבורה יפה ואך זרית), היא, מכשפה קדושה" דלירי לה" מסוכנת, שהקשר בינה לבין המשורר הוא שטני כבוהו. דימוי ה" אשה לפסל שייש בווער, העומד במר דס הפרדסים של הנפש, ב"גן היופי הצער" ומביא על כל המביט בו פרישת על פני עשרות משיריו של המאירי, ומבחינה זו אין הרתיעה מה"לילית" הגויית (בן אביי ורבא הלזס ריה נקבה") והמשיכה אליה, אלא גורם מהריף המוסיף את הער" קץ הלאומי דרתי להנאה הגורלית כהטא האירופי, והמסכן ביתר תו" קף את החיץ שבין ה"אני" לעולם, אבי הוולטשמרץ הרומנטי הטיפוסי, אבל הייבים אנו לראות כיצד מ"ש תלבת תפילה זו באירוס הריטוריקה הלאומית-המשיחית של המאירי, ה" מסעמת את שירתו למראשיתת, וה" גוברת בתלקיה המאוחרים, הארץ יש" ראלים (הסיני רותח", המוקד הרן) כצער, שהפך תחליף לאלוהות כן נטענת הרגשה האירופית בשירי המאירי גם היא משמעות דתית:

ריח בשרך לי גורלי עלי תבל, ומיתתי זאת לא תעזוב אותי מרשות מותיך ואלהיך הנורא, שצוה עלי יחד עם מות התורה אל תוד דמי הקודח".

(מסמעי קיץ)

ומשום שנענה המשורר לצו אלהי הדן אותו לקירבת דמים אל, הנק" כה", שבתוליה הם, ען תנובות ובשר" וות, כלי קדשי האדם וסוד אדוני" (אפריון חתן הדמיס") טבעי הוא תרגום היחמת האירופית בשיריו לי שפת המונחים הקבליים של קירבת האל לשכינה, אבל אין לשון קדושה זו לא, דרך ביטוי נוספת לייחודו האלוהי, כמעט, של ה"אני", שכן, בכל הליאורים של המיכה הארץ לי משיח ולגאולה חדשה, אין אלא משום ציון תפקידו השליחי של המשורר —

ירושלים, ירושלים, עיר התפילה והצחית, התציע לי היום מצע כלולות חם, לנשיקת בעל נעוריי, לחתן הדמים,

לאבל הדמים, להוליד מתחת לבך את מזל המשיח?"

(פסח בירושלים)

תפקיד מוליד-אלוהי זה מייחס ה" משורר לעצמו מעצם שיריו הראשון נים, ועד לאירוסיו הצופית המ" קיפה של ארץ ישראל שבשירים ה" מאוחרים, (הבי לי גופך: אדמת אנוש כאובה, אולי מתן אוליד את מזלך המשיח" — באור בראשית). כך מסתבר גם תפקידה האלוהי של האם הלבנת, המתה, היא היא השכינה האלוהית (ותחת אם לי השכינה" ה" מרים מנצרת, המטר דלורונה" ה" מסתמלת בסמל המסורתי של היונה (ומהורה היא, מהורה האם היהודית, טהורה כיונה משלגת בחלום — ועד קדשי כל קדשה פרי במנה נמוס" — האם היהודית", ומגיעה למילוי תפקידה הקוסמי, כבוקר ההוא" ה" אירור ומפורס", שעה שפל העולם היה נתון באסקטזה של פריון ותנו" בת, באותו בוקר" — מספרת האם — שכבתני במיטת דוי מויעה זעת" צר" צורבת" בני, בייסורים נוראים ומתוקים עד מות".

שוב אין אנו חוזרים אלא אל תפי" שת העצמות המשיחית המקודשת של ה"אני".

הצער הנהנתני

הבנת הצער בשירתו של המאירי מבליטה, איפוא, את המהות היסודית של הוולטשמרץ הרומנטי. צער זה הוא צורה של הנאה, המשורר קובע יצירות נהנתניות זו במפורש בבירור יים כגון (בן הצער") או, תאב כל ככאב" (מזמור נהי"), הבאים שוב ושבו לייחד את ה"אני" הנבחר שבו, משום כך עומד צער המיד בסימן המתה של היקלעות בין כפי לצחוק ובין אומללות לאושר, האבי וההידד צמודים זה לזה בשירי המאירי ב" מרדע ובמפורן, אופייני ביותר הוא הבית שהעמיד המאירי בראש ספר שיריו:

תינוק יחום נעוה-פנים דופק רועד בשער, גילו — בכי, בכיו — רינו, ומולדתו היא כל פינת, שם מתוחד הוא עם הכאב ועט השם, עורקיו בד מסוה משי, משי אנדתי צער,

ודמו חלב'אם, אופייני הוא לא רק במיווג הבכי והרגנה והעמדת החוויה על צירי הכאב והצער, אלא כעצם תפישת עמידתו של המשורר בפני הדברים, עמידת ילד, עמידה זו, שהגיעה לי ביטוייה המלא ב"חלומות עול בית רבו", מקנה לחזון ה"אני" המופפל במספרת איון סוף של הוולטשמרץ ריר בנטי את כוחה, המציאה אותה, לי עתים קרובות, מתחום ה"רוחניות ה" הדתיות, אף על פי שגם אלה הם חלקים אינטגרליים במבנה המחשבה השליחי החילוני המתגלה בשירת המאירי. חוקיות זו, אף אין בה כיום כדי לקנות את לבנו לשירת המאירי (מלבד כמה קטעים משלה) קניין של קויאה רגשית, יש בה פי שום סימפטום רוחני רב עניין לחאי דור, שספרותו כולה עומדת במתח הדו-ערכי של בני רינה ושאינו פרי סק מדבר על משיח אלוהי מתוך כוונה חילונית טיפוסית לאני" בעל ממדי ענק,

בשיר כ"חנינא בני" (אשרי האר" בד, חנינא בני, ולא יוכל לקבונה") עויהה היא להתקשר במהותו הש" ליהות — היהודית (הלא חתן דמים ויהודי הנך") של הנבחר, אבל לער" למ קשורה היא בחסותו של הצער לכור מצרף בעל ערך של קדושה (קדוש הוא הצער — עולמותי הסועים ילדי צער הם; ואשרי ה" מאמין בצערי זה, החכלה ויצרופ כל יציר"), הינו באורה הפכה של רגש לב אדם לתחליף לרת, הפנייה אל המוות המביא שלום לכל (תמיד) עקנתי לשלווה הנדולה. — — רגע קט בי לא נו בלי מוות ביקום, כל רגע חכיתי לו בלב טוב ושקט", ההרגשה של שמתת ההתמזגות עם האם המתה אל תוך האין (שם שכי" בה בלבניה — — כעין אושר אז הרגשתי — — כל החלד הסתובב ואני אט התנשתי, התנשתי כבן נצח" — ההוורת עדי עד" והבטחון כבואו הקרוב של המלאך הלבן מעם האט, המצפה בבית הקברות — נתר" ניס בסימן העמידה, לפני האין ה" מבורך" מתוך אמונה שלמה — — ביגון" (מבעד ליריעות"), לפי שה" יושב, על כסא המאומה" הגדול אינו אלא ה"אני" הקלוסאלי של המשורר: אלוהות הצער, האין וה"אני" — זהו ה:

ואני מזל האין אנפש זדום וסתום ולא אדם מאוס.

"אני" זה נתון, למעשה, בסיסור אציה הטיפוסית של עמידה, ככפי שמי ריק", הוא יושב על הר, ומביט מבני יפה: לא כלום", ועמידה גדולה זו של היד בודד וכואב אל מול השמים הריקים הזורת ומולידת ביתר תוקף את תחר" שת הבידוד והיחוד, ההופכת גם את תמונת הנף המיוחם וצבת-הפריון של הגליל למולידת סיטואציה קודרת של הצער עולם", נפשו של ה"אני" מוצגת כאן הצגה אנטיטיטית לנוף, היא כולה, דממת מוות, שאין לה דמות ואלה גוף פורח, והיא מקר" זפת, גונחת, צורבת: חביבי, זהו העצב".

המוטיב הלאומי והמוטיב הארטי

הצד היהודי הלאומי המיוחד שי" בשליחותו של הנבחר לייסורים, ט" עון גם הוא בדוקה זהירה, כאן מפתח

אם אהבתני, אלי, אך נא תרחמיני — השרה עלי המות, ובאשרי זה הקפיאני".

(כהיגדש נשמתו)

אבל בכל פניותיו המרובות של המאירי אל הרשות האלוהית, ובכל משות הדרישה הנכאב המתנהל ב" נו לבניה עד למאוחרים שבפרקי ש" רתו (במעורבות", למשל), עשויים אנו להטיל ספק בריצונותה הרתית של שירתו, החוקיות של המלנכוליה הרומנטית מעמידה אף את השימוש התכופ ביותר במונחים כגון "שכי" נה" ו"אלהי ער" בסימן של חשד, חשד זה גובר משניתנת הדעת על זהו מקובל בשירת המאירי בין האל לבין אותה מהות של צער, שבה מתמצית לגביו החוויה, זהויה מת" חלוקה", החכרה בחלופיות השלטת את הצער רק למדיום המוביל את האדם מחווייתו החילונית אל עולם אלוהי:

אחרינו'אנו הולך הצער כצל: צל קדשנו הוא, המאיר לנו פנימה,

למקום שם אלהים". אבל הוא מתממש במלואו בשורות כגון: "ואלי לי — — אל צער ה" יושב ומולך" (תאומי נפש") או, אין אני מאמין זולתי באור הצער" (הכל יחלוקה", החכרה בחלופיות השלטת את הצער רק ערך אחד ש" לא יבולע:

ואם ישאר מה תחת השמים, יהיה זה שיר קט, שמתנו ברא אלהים את עצמו: העצבת".

(כל שמעי בן גרא", הפיכת העצבת, האנושית במהותה, ליולדת האל, מבטאה תפישה חילונית טיפוסית המסתתרת מעבר לגיוגיוו הדתיים של הרומנטיק, כאחד משירי ריו המוקדמים (בהאיר הבוקר") של המאירי, מזדהה האל עם "זיו יגונו" של העם משום שהוא, יצירי נפשכם הגדולה", הוא איפוא יצירה אנושית היונקת מיסוד הצער המקיף הכל.

מתוך החכרה במהות חילונית זו של השימוש בתארים האלהיים בשירי רת המאירי, נוכל להבין את העדר הסמיריה הפנימית שבין דרשיה עם האלהים לבין פניה בלתי פוסקת אל אלוהיות האין והמוות, שגם היא מ" סימניה של שירה זו, בקשת השלווה הגדולה של המוות עשויה אף להיות מופנית אל האל עצמו:

אם אהבתני, אלי, אך נא תרחמיני — השרה עלי המות, ובאשרי זה הקפיאני".

(כהיגדש נשמתו)

האני ו"צער העולם"

הכניסה ליצירתו הפיוטית של א" ביגדור המאירי, העמוד תמיד בס"י מגם של סימלי הצער, כינויים כגון בן-הצער", "כתן הצער" או "פרי עץ הצער" שמעניק המשורר לעצמו לעתים קרובות ביותר, אינם נולדים דווקא מחוויות האיסים של המלחמה בהזית האוסטרית-הרוסית ושל השבי הרוסי, שאותה ביטא המאירי בסדרת סיפורים קצרים (תחת שמים אדר" מים") ורומנים זכרניים (השגנון הגדול", בגיהנום של מטה"). הקריי אה העקיבה בקובצי שיריו של ה" מאירי עשויה להוכיח שלא פעלו ע" ליו חוויות האימה והמוות אלא בכיוון העמקת התחושה והחרפת הביטוי, מ" בחינת המוטיבקה התכנית לא היה

כבוהן לשנות ולא כלום, לפי שמצאו לפניהן שירה, שהיתה שקועה לפני ולפנים ביגון" האין סופי", בהרהר" רים על האין ועל המוות ובתחושה עמוקה של יתמות, יצירתו הפיוטית של המאירי מתגלה כמגולוטיית, ה" מתקרבה, לעתים, למונטוניות, ה" וויית (יגון אין הסוף" כותרתו של אחד משיריו המוקדמים של המשורר) קובעת מה, לכל אצמה, אחזות ריחשו של המשורר לעצמו, תפיסה שחן במהות שליחותו האמנותית, ה" פירוש מתח היחסים שבינו לבין עמו, שבין הגבר לאשה וכו' וכו', כי כשם שמצאנו בה חוויה המלחמת כלים מוכנים במוטיב, בדימוי ובלשון, כן לא נזדקקה בה חוויה החיים בארץ ישראל לשינוי בכלים אלה, גם היא ניתרומה עד מהרה לשפת היגון ר' הועם.

סימנו של צער זה הוא כוח החילי חול שלו, המשלה אותו אל מכלול התופעות אל כל מוקדי החוויה של שירת המאירי, תנוסים כולם, אלה של המישור המדיארי כמו אלה של ארץ ישראל, נוטים לבטא את יפיים בביטויים של צער (הוי יקום יפה, פרס צער'עד" — יתום ירושלים", האיהוד האירופי, קוטב החיים" ר' ה"הנובה" בעולמו של המאירי אינו אלא, השתפכות שני יגונים תמימים ונפלאים" (סדוע והוקים אנחנו ר' הצער הוא הנתון המאפשר למצוא את המכנה המשותף של חלקי ה"יקום" (היקום בית מקדש לעצור בים", משום שאף, בוקר לא עבות" המשתף את הנפש פנימה, שיכור מזרח אין סוף" מעלה בה את חזון השמש הגוסס בלט", הוזהר הדועך אט", יגון אינ'הסוף" את מהות ה" עצבת שבטבע הדברים.

קשה שלא לזהות "יגון אין סוף" זה עם אותה תופעה, הקובעת פרק מרכזי ביצירתה האמנותית-האידאית של התנועה הרומנטית האירופית על כל גלית, המוקדמים והמאוחרים, עם "יגון העולם" (Weltschmerz).

סדרת ההזיות הקודרות, המעמידה את חלומות של בית רבו" (מעין ביוגרפיה יומנית של המשורר הילד) מזחה את עליונות התחושה שלו עם יכולתו לחוש את צער-העולם בה" ווייה פורחת כביכול, הפרמה בפניה השוחקות את הבינוניות, כי אין יודע את, מקורו של הצער המא כמתגנב מיפיו של העולם אל תוך לבב הנער —:

השמש מחייכה, והפרחים: הן, ובעננים מתפשר איזה כוחל של חן והכל מבשם בעלטה מהרהורה ואנוכי התינוק הקטן, הנער מלא יאוש וצער צער כה גדול ויאוש כה נורא."

תודעת צער זו, הניתנת לאדם בוד" כות מורשת פיוטית נבחרת-מאורכת (צואת פבי: "כל קללת דורות ר" ברכתם גם יחד הריקות מנופי אל בתוך גופך לנצח"), מורשת הגריזים (גרפת) והעיקל (קללת) כאחד (ש" רת ההרדיים"), ובכוח נסיון חוויות היתמות, חוויות היסוד בשירת המ" אירי, מעמידה בשרתו את הקולר איליות של ה"אני" הפנימי, הייחוד שבעצם הוא מה קיצוני עד שאין ה" משורר מוכן לזכות בו את ה"אני" היומיומי, הנתון בעולם המפורש של השפחות הקטנות, הוא מוכן להגיע לידי פיצול אישיות, להקנות לצילן חופש תנועה ב"עולם הסודות של פראתנו הנוצצת" ולדבר על ההבדל שבין ה"אנוכי" ל"שני", החי שם ב" ארצות האשור" (אנוכי פה עצוב, והוא — בתענוגות / והשני, הנבי אני"). אבל למחות הפנימית של איי שיוחן, זו הפסוגנת בתוך העצב מק" נה הוא ממדים ענקיים, לפי מיטב המסורת של הגיגות הרומנטית, כבר בשיריו הראשונים הכריז על נפשו שהיא, "גופס כל בריה", נמש הנפשויות" (המושר לבבות), היקף החוויות שייחס לעצמו הוא אינ'סופי (ושם בתהומות נשמתו עולמות אין חקר" וכו' — שפיר היצירה"), אבל אין הכרזות אלה שייחוד לגילויי ה" בוסר המרובים של שירתו באותה תקופה, כיוון שאין הן נעלמות כלל עד המאוחרים שבשיריו. ההכרה ככ" חו המשתק של מותו, המופירה את תאור ה"אני" הביאליקאי הכבה ככ" כב והעשן כהר פריצים שב"דעתי בגיל ערפלי", כרוכה בתודעת שלי" חות של צער, וזו מביאה את המאירי לאורך כל שירתו להודות בלתי פור" שקת עם ענקי היגון, הקינים, האיר בים ומקונני איכה, הכרוה כ"עקר אנוכי למשפחת גרי נצח מבני ה" מתגוררים מאין לאין" (אלי פרסם הצער", ההודאה באין הקיו המסמן את מצחו (מלאכתו: הוא חורז ה" רוזי ורדים; / — — סימנו: על מצחו אות קי" — עתודת מות") אינם אלא ביטוי להכרת המשורר מ" פיתוחו הסופרליטיבי, בענקיות מ" דתיו, אף קריאה ועקה כ"למה ידחב מי כל אבל מדור דור" (בשולי איוב הנצח") אינה צריכה להטעות במ" חותה העקרית, מהות הנבחרות וה" יחוד,

השליחות החילונית

מהות זאת מתבטאת גם בניסיון ה" בלתי מופי של המאירי לזהות את תכונות דמות ענק זה שבו עם אלו של נביא, בכל עשוי היחסים שבטאו לבין העם מעו הוא ליחטוב ב"שטא שבחטאים העוים — הינבא" (ועי תה"), וללא צל של היסוס מזהה הוא את מקור שליחותו עם רשות העל-אנושית המחליטה:

ושואל אל תשאלו: מי שמך לשמש ימים ומדבר ומטרה".

(פסעי הקדושים)

אחיים

נביא (אבן)